

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
 Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
 Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
 Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
 Corespondențele sînt a se adresa la:
 Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
 Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere gramon — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiu, în 2 Iulie.

Ori cum ar sta partidele maghiare din Ungaria un lucru este necontestabil, Maghiarii progresaază în procederea nepolitică de a maghiariza cu forța tot ce le vine în cale. Nu este de mult, de când numai din cauze de oportunitate au suspendat pe un timp desbaterea proiectului de lege pentru scoalele medii. Scim și cunoaștem intențiunea sau mai bine tendința și a acestei legi fitoare. Ea nu va lovi în conștiințele îmbrățișate de Maghiari. Ea va lovi în naționalitățile nemaghiare, tot așa cum lovesce legea pentru introducerea limbii în scoalele populare. Ajunși pe el na această, Maghiarii nu se vor opri numai la atât. Nici că se opresc. În favorul și de dragul limbii lor și pentru ura și desprețul altor limbi din țeară, ei merg așa de departe încât s'au vîrit cu limba lor și în afaceri administrative ale bisericilor recunoscute de autonome prin legile votate de legislațiunea țerei. Și ce este aceasta, pe lângă împrejurarea că în toate afacerile administrative și juridice toți nemaghiarii sînt tratați ca și cum n'ar exista, sau ca Maghiari de nevoie, căci, pe lângă toată legea de naționalități, ori ce provocare, ori ce invitare, ori ce rezoluțiune, ori ce sentență, și Român și Sasul, și Slovacul, și Serbul, și Ruteanul, dacă vine dela un oficiu al statului, o primesc, numai în limba maghiară. Ministrul opresce și teatru într'altă limbă atât în capitală cât și în provincie. Are se ne mai oprescă a ne ruga lui Ddeu în limba noastră, a ceti și scrie diare în limba noastră, a ne opri se vorbim în limba națională în familie chiar.

Ce are să însemneze atîta ignorare, ba aspirare a naționalităților nemaghiare, nu pricepem, mai cu samă când vedem, că Maghiarul forță de asemilare are aproape numai relativă și aceasta într'un grad ne însemnat. Sînt condițiunile naționalității maghiare de așa, n'ai ce face; sau gîndesc ei, că se suplinească ce le a de negat natura, cu putere brutală, acum la momentul binevenit. Aceasta nu se poate și momentul binevenit nu le este dat pentru aspirarea și sugrumarea altor naționalități, ci pentru că s'ei și arete simțul de libertate și destituate în administrațiunea unui stat. Nu noi sîntem aceia, cari am calificat stările din Ungaria stări „asiatice”, ci înșiși bărbați maghiari cu oare care recoreală la creeri. Dovadă dară că nu sînt ceea ce și închipsească a fi, chiar după judecata lor proprie. N'au dar nici un drept la aspirațiunile de suprimare a altora și de sporierea elementului lor subtrîgînd altora elementele de viață.

TimpuL tace și trece și printre evenimentele cele mai sgomotoase cu atît mai vîrtos printre declamațiunile goviniste ale unor oameni, cari nesciinduși cumpăni puterile și nesciind a prețului pericolului, în care se află și, ci altăurea, cu alții, vorbesc numai de mărimea lor viitoare pe ruinele veci-

nilor lor. Astfelu vorbesc oamenii lipsiți de minte înainte de catastrofe. Datoria naționalităților și prin urmare și a noastră a Românilor este a pune stavilă întinderii mai departe a ferbințelei celei nemărginite după o grandiositate pe contul existenței noastre, cari încă credem: că suntem tot așa ai statului și în tolosul statului ca și domni maghiari.

Tăcerea naționalităților numai în curagează îndrăzneala și aceasta este și a fost păcatul nostru, care continuat are să și resbune asupra tuturor de o potrivă.

Se ne valorăm și noi existența pe basa dreptății și a legilor. Care este baza și pînă unde se întinde? trebuim cercetat, ca să nu vorbim fără caite și în loc de a folosi să striciăm. Înainte de toate să ne ferim de a imita pe Maghiari. Dacă ei dan cu barda în lună, noi să fim cu minte și să nu dăm.

Faima despre alianța între Austro-Ungaria și Rusia n'a trîit nici o jumătate de di să nu fie desmișită. Se vede că nici „P. Ll.” nu a crețut o când a publicat o, ci 'i-a fost mai mult se denunțe urbi et orbi maghiare, că la Viena bărbați de influință cochetăz cu Rusia. Se mai poate că „P. Ll.” a voit să acopere și frica ce mai în urmă tot s'a dat de gol de o remănere la o parte a Austro-Ungariei din concertul puterilor și tot odată să acopere frica de purtarea cea suspectă a Rusiei în timpul din urmă.

„D. Ztg.” cu considerare la situațiune nu în rolul țiganului când a crețut că a vîdut douăzeci de lupi în pădure. Mai calmă, și pune că toate puterile sînt isolate. „N. P. Journal” face o socoteală după care puterile apusene se pot înțelege cu Rusia și Austria remâne atunci numai cu Germania, dar și cu aceasta numai intru cât i va conveni „ei” de jumătate. Din toate se vede, că izolarea e mai multă în partea Austro-Ungariei și rașim avem numai „de jumătate” în Germania.

Osman pașă a eșit din minister și este înlocuit un albanez Husni pașă. Scim că Poarta s'a mai gîndit și nu mai stăruesce morții pe lângă renitența ei. Este întrebarea pînă când?

Din Bulgaria nu mai înceată scrirele neliniscitoare.

Grecii încă suspendează mobilizarea, nu o casează însă cu totul. Va se dîcă afacerile în orient mai resulfă odată înainte de a lua un avînt mai repede și mai bogat în urmări.

Cestiunea agrară în dieta Ungariei.

Sedînta dela 8 Iunie nou.
(Urmare).

§. 15. Clasificarea și estimarea o îndeplinesc comisiunea esperților.

Acesta comisiune se compune în cazul segregării urbariale și al comasării, precum și la acele proporțiuni, în cari sînt interesați numai membrii unei comune, dintr'un președinte, patru membri ordinari și doi membri suplenți, dintre cari fie-care grupă de interese alege doi membri ordinari și un membru suplent. Unul dintre membrii ordinari aleși de

aceai grupă de intereseți trebuie să fie ales dintre esperții economici permanenți denumiți pentru teritoriul acestui tribunal, care nu este interesat în aceeași cauză.

Membrii suplenți funcționează numai în cazul, când membrii ordinari sînt împedețați, și un membru suplent poate substitui pe esperțul economic permanent ales ca membru ordinari numai în cazul, dacă însuși are această calificățiune și nu este interesat în cauză.

La alegerea esperților formează grupe de interese:

- a) în comune cu referințe urbariale, de o parte fostii domni feudali, de altă parte fostii obagi. Bisericele, scoalele și alte persoane juridice se socotesc la grupa fostilor domni feudali;
- b) în orașe, comune libere și mestecate la proporțiunea sau la comasarea generală de o parte proprietarii mari cari posed jumătatea teritoriului întreg al comune — la comasarea parțială însă, proprietarii mari cari posed jumătatea teritoriului de comasat; ear de altă parte proprietarii mai mici ce întrec. Teritoriile comune ce formează obiectul de segregare sau proporțiunare, precum și aceeași comune nu se calculează și la alegerea esperților nu iau parte nici într'o grupă de interese.

Membrii din una și aceeași grupă în lipsa unei învoeli comune decid între sine cu majoritate după proporțiunea aerei.

La acele proporțiuni, la cari sînt interesate mai multe comune, fie-care comună interesată alege doi esperți în comisiune, dintre cari unul trebuie să aibă calificățiunea esperților economici permanenți.

Pe președintele comisiunei de esperți îl alege grupă de interese, sau comunele interesate dintre esperții economici permanenți, în înțelegere comună; ear în lipsa acestei înțelegeri comune îl denumesc judele pertractator tot dintre aceea.

La clasificarea și estimarea de păduri judele pertractatoriu poate îndruma partidele să alege pentru îndeplinirea acestor lucrări, de președinte al comisiunei de esperți pe un expert economic permanent cu cunoștințe de specialitate în silvistică.

Pentru grupa de interese sau comuna care nu s'a folosit de dreptul de alege, precum și în locul esperților aleși dar neînsușițați judele pertractatoriu denumesc pe esperții ce lipsesc dintre acei esperți economici permanenți, cari nu sînt interesați în cauză.

Dacă esperții economici permanenți sînt interesați, partidele cu ocașiunea alegerii sau denumiri esperților au drept să-și dea excepțiunile la protocol. Asupra acestor excepțiuni decide judele pertractatoriu.

Teleszky István: On. Casă! §. 14 acceptat de comisiunea juridică cuprinde acea dispozițiune principială, ca în cauzele de regularea posesiunii să se aplice esperții permanenți cu cunoștințe practice economice, respective silvanistice, ear pentru denumirea acestora prescrie ca lista lor să o compună tribunalul reg. dintre cei propuși de comisiunea administrativă și să o substearnă pe lângă opiniunea sa ministeriului spre aprobare. În urma acestei dispozițiuni principiali paragraful următoriu 15 statorește în ce mod are să se compună în casuri concrete comisiunea esperților încredințați cu agende atât de grave, și anume așa, că fie-care grupă de interese alege câte doi esperți, — și aceasta o recunosc că e bine normat în §. 15 — dar nici unul dintre acestia nu e ales din încrederea și spre lîniscirea deplină a sa, ci dintre esperții permanenți denumiți, apoi tot dintre acestia mai denumesc și tribu-

nalul unul. Prin urmare comisiunea esperților de 5 membri constă din 3 membri, cari se pot aplica numai dintre esperții permanenți, și numai din 2 membri, pe cari i alege grupule interesate după placul lor.

Față cu aceasta dispozițiune minoritatea comisiunei juridice recomandă onor. case să elimineze întreg §-ful 14. și să sustină cu privire la alegerea esperților încredințați cu clasificarea și estimarea praeca ca ambele grupe de interese se alegeă după placul lor pe acci indiviți, pe cari i voiesc ele și în cari au încredere, (Aprobări), ear esperțul al cincilea să se alegeă sau cu învoirea comună a partidelor, sau nepotându-se obține învoirea, să'l denumescă tribunalul reg. respectiv fără restrîngere. Nu este motiv suficient pentru a delătura această praeca corectă, care s'a folosit pînă acum și care corespunde pe deplin noțiunilor de dreptul procesual despre denumirea esperților, și pentru a introduce o sistemă cu totul nouă, a cărei influență nu o cunoaștem încă, ci cel mult dacă scim, că la toată întîmplarea va face cauzele de comasare mai sumptuoase. (Aprobări).

Deci vî rog să primiți eliminarea §. 14 (Aprobări).

Votul minorității propune și eliminarea §-lui 15 cu motivarea că acea ce este corect întrenșul va avè să se normeze în instrucțiunea ministerială. Dar dacă onor. Casă va elimina §. 14 și va redigea §-ul 15 astfel ca toate provocările la esperții permanenți ca consecență a eliminării §. 14 să se steargă, eu declar din capul locului, că un §. 15 redactat astfel îl primesc.

Votul separat mai cuprinde și altă dispozițiune și adecă acea, că dacă on. Casă nu ar accepta cassarea instituțiunei de esperții permanenți și prin aceasta eliminarea §-lui 14, atunci cel puțin pe esperții permanenți să'i denumescă tribunalul.

Dar în speranță că on. Casă nu va primi §. 14, reced dela motivarea acestei părți a votului separat. (Aprobări).

Szilassy Lajos: Decliar din capul locului, că sînt de acord cu partea cea mai mare a opiniunei d-lui referent al votului separat și anume primesc ca §-ul 14 care dispune despre esperții permanenți, va să dîcă despre organele cari au să decidă cestiunile cele mai importante la comasări — clasificarea și estimarea — să se elimineze simplu.

Nici el nu a aflat de lipsă a motiva mai pe larg storgerea acestui paragraf, nici eu nu vîou să mă demit în detaiu ci constatze simplu că dispozițiunea art. X: 1836 referitoare la această afacere s'a dovedit în praeca atît de corectă și folbitoare încât a o schimba nu este de lipsă nici din punctul de vedere al dreptului de proces nici este cu scop.

Nici într'o privință nu se poate motiva ca precând în cestiunile pur procesuale este permis partidelor să'i alegeă liber pe reprezentanții și esperții lor, să se despoaie de dreptul de a'și ale liber pe esperții lor toigma în cestiunile neprocesuale, — în cestiunile de economie națională și rațională.

În special nu primesc acest § nici pentru acea, că și fără de esperții permanenți se vor spori speșele acestei proceduri urgente prin pertractările la fața locului, ear aplicarea de esperții permanenți ar potenția speșele, afară de acea astfel de esperți, de cari — foarte corect — ne pune în vedere motivarea proiectului de lege, adecă, cari să aibă și cunoștințele necesare și se fie și ne-interesați, nici prin denumire nici prin ale-

gero nu se vor afla esperji destui pe teritoriul unui tribunal. Dar dacă s'ar valida a-lăgera contemplată în motivare, adică, dacă i ar alege comisiunile administrative, nu se poate nega că aceasta alege ar fi emanațiunea posesiunii mari și ar fi o nedreptate.

Eu deci fără altă motivare primesc stergerea §-lui 14 și mă bucur că și dl referent al votului separat primesc §. 15 emendat cu eliminarea pozițiilor referitoare la esperji permanenți, pentru că dispozițiunile referitoare la grupele de interese și la alegerea liberă a esperjilor încredințate și de dl propunător al votului separat sunt corecte și acceptabile.

Deci propun eliminarea §-lui 14 și primirea §. 15 cu emendările indiguate.

Bokross Elek: Comisiunea juridică a primit §. 14 cu majoritate de voturi, cu deci ca referentul acelei majorități nu-mi ridic glasul pentru eliminarea lui; nu pot însă să nu recunosc deplina îndreptățire a acestor temeri, cari s'au ivit atât la referentul votului separat, cât și în cercuri mai estine în privința practicabilității lui.

În sine ar fi corectă acea dispozițiune ca să se designeze înainte acei esperji cari vor fi încredințați cu o chemare atât de însemnată; în principiu nu s'ar pute combate această dispozițiune, escutarea ei în proces însă este dubiă și la toată întimplarea este o astfel de încercare, care se judecă după aprecierea individuală. Eu individualmente află că eliminarea §-lui nu alterează sistema, dar susținerea lui ar fi o încercare, care în proces se poate dovedi de foarte corectă, însă poate urma și contrariul. (Ilaritate).

On. Casă binevoiască deci pe baza celor auzite a decide după înțelepciunea sa. (Ilaritate).

Încătră acela §. 15 'mi iau voia a observa că prin el cuprinde numai dispozițiuni ce emanează din §. 14 și statorcesc și categorice de interese ale partidelor, și așa nu numai că nu se poate elimina cu totul dar dispozițiunile lui cele bune nici nu ar pute încapa în cadrul instrucțiilor și este redactat astfel încât și emendat conform propunerii dlui Szikszay se poate susține fără a altera sistema, deci emendat astfel îl consider de acceptabil. (Aprobări).

Pauler Tivadár ministru de justiție: Intențiunea ce o avut ministerul la redactarea §. 14 a fost ca la clasificări și estimări să se aplice cel puțin în parte astfel de esperji, cari mai pr sus de ori ce interese și provăduți cu cunoștințe de specialitate suficiente să procedă în această cestine de mare ponderositate independenți și ne-preocupați. Ministerul concrețese comisiune administrative designarea acestor esperji, car jurarea lor tribunalelor, comisiunea juridică însă abătându-se dela aceasta a încredințat denumirea lor prelungă conlucarea comisiunilor administrative și a tribunalelor — ministerului, negreșit din acel motiv ca scutit de ori ce influință locală să denumească astfel de indiviți, cari se poată corespunde importanței lor chieării spre mulțămirea deplină a partidelor.

Tot pentru scutirea intereselor partidelor s'a făcut proviziune în §. 15 ca o parte a esperjilor să o poată alege partidele liber din numărul acelor.

Intențiunea dară este cea ca comisiunile esperjilor, cari au o chemare atât de gravă și vitală, să se compună din oameni mai pr sus de ori ce interese, pricepători de lucru și nepartiiali. Fiind însă că în privința acestei instituțiuni s'au ivit din mai multe părți temeri și de oarece sporește speselor se prezintă ca un astfel de motiv, care preponderază valoarea încercării, și de oarece n'a fost alt scop decât ca dispozițiunile să fie cât se pot de perfecte, dacă cugetați, că scopul se poate ajunge și fără ea, nu s'au sînt contra primirii amendamentului dlui Szikszay. (Aprobări).

Președintele cere voia ca deși s'au combinat §§. 14 și 15, totuși votarea să se facă mai întâiu asupra §-lui 14 și dacă aceasta s'ar elimina, în privința emendărilor necesare în §. 15 să se mai poată pronunția cine va avé voia.

Se pune la vot §. 14, care nu se primește.

Teleszky István: Eu aprobez foarte intențiunea amendamentului dlui deputat Szikszay, dar nu-l află de suficient pentru eliminarea tuturor pozițiilor de eliminat din §. 15. Și anume: amicul meu propune să se modifice numai alinielo a 2, 9, și 11. din §-ul 15 pe când alinielo a 3, 8, 10, și 12. încă conțin dispozițiuni de eliminat.

La toate aceste alinie așa face cu amendamente, dacă v'ei învoiți, sau rog pe dl referent să le stilizeze el.

Președintele: Fiindcă stilizarea recere combinațiune, doară ar fi mai cu scop a lăsa în suspens §-ul 15 și a continua desbateră cu §-ul 16? (Aprobări).

Se cetește.

§. 16. Clasificarea și estimarea se face în fața locului sub conducerea judeului pertractătoriu și cu intervențiunea inginerului funcționătoriu, și după terminarea ei lucrarea se cetește în prezența comisiunei esperjilor și a partidelor și se autentice prin subscriere.

Partidele, cari nu s'au mulțămite cu clasificarea sau cu cestineua, au drept să și insinue, cu aceasta ocaziune reclamațiunile lor, pe cari comisiunea luându-le la protocol este îndatorată a le examina fără întârziere în fața locului și a decide asupra lor. Și procederea aceasta trebuie autentice într'un asemenea mod și ce a de mai înainte.

Se primește.

§. 17. Autenticarea lucrărilor pregătitoare ingineresci o face judele pertractătoriu pe baza cercetării și opiniinei inginerului autenticătoriu, el dispune și escută suplinirea sau rectifierea defectelor ivite.

Se primește.

§. 18. Sub decursul lucrărilor pregătitoare nu este admis separat nici un remediu de drept, gravamen de miltate, apelățiunea, sau rectifierea contra decisiunilor și dispozițiunilor judeului pertractătoriu, nici contra faptelor sau întrelăsărilor altora.

După încheierea lucrărilor pregătitoare partidele pentru remediarea gravamenelor ivite sub decursul aceloră se pot folosi de o reprezentațiune, care cel mult în termen de 15 zile dela încheierea autenticeării trebuie prezentată în scris sau la judele pertractătoriu sau la tribunalul reg. Asupra acestei reprezentațiuni decide tribunalul reg., — contra decisiunii acestuia nu se mai admite vre-un remediu de drept separat, ci gravamenle eventuale trebuie subternute în apelățiunea contra-sentiinți meritoriale.

Veszter Imre: Fiindcă toate lucrările pregătitoare se fac din oficiu și se conduc de către un jude emis din partea tribunalului, și provăduți așa făcând cu putere nemărginită, comisiunea juridică a află de lipsă a dispune în alinea a doua a acestui §. ca partidele în privința gravamenelor ce le vor avé în contra lucrărilor pregătitoare să se poată folosi de o reprezentațiune, asupra căreia se decide tribunalul.

Principiul și direcțiunea acestei dispozițiuni sunt corecte, pentru că la toată întimplarea este de lipsă ca lucrarea emisului tribunalului să se supună controlui colegiului și ca în urma reclamării partidelor să se poată remedia erorile sau întrelăsările comise de judele pertractătoriu; me tem însă, că dispozițiunea din alinea a doua a acestui §. nu va fi suficientă pentru ajungerea acestui scop salutar, pentru că o partidă nu va pute răspunde la reprezentațiunea prezentată de cealaltă, tribunalul nu se va pute orienta pe deplin despre adevărul sau neadevrul gravamenelor cuprinse în reprezentațiuni.

Când este vorba de interesele a două partide contrare, tribunalul nu poate aduce judecată dreaptă pe baza unor informațiuni unilaterale, deci, dacă este posibil ca sub decursul lucrărilor pregătitoare să se comită erori, cari reclamă remediare, trebuie să li se dea și partidelor posibilitatea de a le remedia. După metoda acceptat în alinea a doua aceasta s'ar pute ajunge numai atunci, dacă reprezentațiunea unei partide s'ar comunica cu cealaltă ca să-și dea răspunsul la ea, dacă răspuns s'ar comunica pentru darea replicii și așa mai departe, ceea ce ne ar duce la pertractarea scripturistă atât de odioasă pentru multele ei defecte și răpirea de timp.

Eu însă nu o recomand această ci mai simplu m'ași mulțămii cu acea, dacă asupra lucrărilor pregătitoare respective asupra plânsorilor ridicate în contra aceloră s'ar admite în fața tribunalului o pertractare publică verbală.

Mai asemenea se urmează acești în Ungaria, unde modul acesta s'a dovedit de bun și practicabil și nu pricep pentru ce se ne abatem dela praxea aceasta și să ne mulțămim cu mai puțin pentru Transilvania, unde referințele urbiarale s'au mai complicate.

Dacă 'mi dice cineva, că pentru Transilvania din motivul că acolo s'au referințe speciale, s'au necesare în dreptul material dispozițiuni speciale, cari se abat de cele din Ungaria, — aceasta o pricep, dar nu pricep pentru ce se fie procedura pentru Transilvania mai superficială și provăduță cu mai puțin garanții decât în Ungaria.

Dreptacea 'mi iau voia a propune ca pentru remediarea gravamenelor referitoare la lucrările pregătitoare, după terminarea acestora, să se admită înaintea tribunalului o pertractare verbală publică.

Parteniu Cosma: Eu consider amendamentul deputatului Veszter de necesar și corespunzător scopului, pentru că după proiectul acesta sub tot decursul procedurii meritorie nu va fi pertractare meritorie.

În Ungaria, precum v'am mai spus, se pertractează cu mult mai simplu cestineua de permisibilitate, dară apoi se dă mai multă însemnatate cestineui în merit, când fiind toate datele necesare procurate se dă partidelor voie să pertracteze cestineua din toate punctele de vedere. Din contră în Transilvania, precum se vede, chiar în acest stadiu, când datele vor sta la dispozițiune, nu va fi nici o pertractare, car prin aceasta se va depune în mâinile judecătoriei o putere foarte mare, deși însuși dl ministru a dis în motivarea sa, că judecătorii din Transilvania nu s'au atât de cualificați și practici ca cei din Ungaria.

Cine crede că prin aceea că în merit nu se va admite nici chiar o pertractare scurtă, precum se propune, se va mai scurta procedura, se înșeală foarte, pentru că Curia rogească ca for suprem de câte ori a observat și cel mai mic defect în procedura causer urbiarale, chiar din motivul, că acele s'au de natură incuistorică, totdeauna a nimicit întreaga procedură și a ordnat pertractare nouă. Astfel s'a urmat până aci și tot asemenea se va urma și în viitoriu, până când cauzele urbiarale se vor considera de natură incuistorică și precum ved ele se consideră pentru Transilvania de natură mai incuistorică decât pentru Ungaria.

Dreptacea și chiar aceloră, cari cugeta că accelerează procedura, respingend amendamentul lui Veszter, îl recomand ca cel mai corespunzător punctului lor de vedere.

Bokross Elek: Pertractarea de autenticare este cea, care o confundă dl Veszter cu pertractarea ce nu o vede în proiect și care voiesc să o introducă ca reprezentațiune; pertractarea aceasta însă este deja, se cuprinde în proiect apriat și categorice, car reprezentațiunea nu este chemată să suplinească vre-o pertractare, pentru că ea propriamente este un remediu de drept dela judele pertractătoriu la tribunal. Se numesc reprezentațiune pentru cea ca pre lângă o sistemă de competență cu totul nouă să nu se întrebunțeze o nomenclatură statorită pentru alte referințe. Deci reprezentațiunea ca remediu de drept trebuie resoltivă fără consultarea partidelor.

Dacă dl deputat ar mai dori o pertractare și asupra acestei reprezentațiuni, atunci după mai multe pertractări fînute succesive sub decursul lucrărilor pregătitoare am mai provoca o pertractare, care n'ar avé absolut nici un substrat, și carea fiind deja toate cestineule separat pertractate n'ar conține alt ceva decât reflectări superfine asupra observărilor ce s'au făcut la pertractările premerse.

Aceasta pertractare ar întârziă rezolvirea cauzei, n'ar forma de loc mai multă garanții decât s'au deja în proiectul de lege și ar însărcina procedura cu astfel de spese, provocate de o pertractare în fața locului, cari nu s'ar pute justifica.

Parteniu Cosma (interupend): Nu în fața locului!

Bokross Elek (continuand): Dacă dl P. Cosma cugeta că acea pertractare nu ar trebui fînută în fața locului, chiar esclamaarea d-sale dovedescă că intențiunea nu este corespunzătoare, căci în cauze, unde s'au 100—1000 partide interesate, nu se poate pertracta cu succes altcum decât la fața locului.

Deci v'ei rog pentru susținerea testului comisiunei.

Veszter Imre cere cuvânt pentru rectifierea cuvintelor sale rău interpretate: Eu nu am cerut pertractare la fața locului și n'am voit alta decât cea ce intenționează și proiectul de lege, adică a da ocaziune partidelor ca în privința plânsorilor referitoare la lucrările pregătitoare să se poată folosi de ajutorul tribunalului. Aci nu poate fi vorba de ceea ce oare corect a procedat judele pertractătoriu sau ba, căci în contra lui pentru asemenea cauze am legea disciplinară, ci este vorba de gravamen, cari nu se pot referi la altceva decât la interesele partidelor, car acea ce este pentru o partidă gravamen, este negreșit pentru cealaltă un favor, prin urmare ca să se poată aduce o judecată dreaptă se recere pertractare contradictorie.

Președintele: pune la vot testul comisiunei, care se primește și prin aceasta amendamentul lui Veszter cade.

După lăceasta președintele raportează că modificările referitoare la §. 15, rămas în suspens, s'au deja redactate și roagă Casa ca să le asculte și se voteze asupra lor.

Notariul **Boross Gábor** cetește testul următoriu:

„Paragraful 15 se se modifice în modul următoriu:

Din alinea a doua cuvintele raportează după cuvintele acestea „dintre cari fie-care grup de interese alege doi membri ordinari și un membru suplent“ se se elimineze;

în alinea a treia cuvintele cari urmează după „când membrii ordinari s'au împedecați“ se se elimineze;

în alinea a opta cuvintele acestea „dintre cari unul trebuie să aibă cualificațiunea esperjilor economici permanenți“ se se elimineze;

în alinea a noua cuvintele acestea „dintre esperji economici permanenți,“ precum și din șirul ultim cuvintele „tot dintre aceia“ se se elimineze.

în alinea a deca cuvintele acestea „economic permanenți“ se se elimineze;

în alinea a unsprezece cuvintele „dintre acei esperji economici permanenți cari nu s'au interesați în cauză“ se se elimineze;

în alinea a douăsprezece șirul prim cuvintele „economici permanenți“ se se elimineze.“

Bokross Elek ref.: După testul celui s'ar susținé alinea ultimă cu eliminarea cuvintelor „economici permanenți“; întreaga alinea însă numai în acel cas ar înșeala, dacă se susține instituțiunea esperjilor permanenți, dar a eschide cu totul pe indiviții ce locuesc în același comună, cari prin urmare s'au interesați în cauză, — n'ar fi corect, aceasta nu a fost intențiunea nici a proiectului guvernului, nici a testului comisiunei.

Dreptacea recomandă eliminarea întregii alinie ultime.

Parteniu Cosma: Eu nu pot fi de acord cu interpretarea dlui referent, pentru că cea nu ar avé rezultate bune. Luatul principal este ca esperji să fie neinteresați față cu ambele partide. Dacă s'ar dovedi, că unii dintre esperji s'au interesați nu pricep ce ar strica ceea ca reclamarea în contra lor să se ia la protocol. În acest cas judecătorie, dacă voiesc cel puțin va pute respecta temerile ivite.

Dreptacea eu primesc alinea așa precum o a stilizat dl deputat Teleszky.

Szikszay Lajos: Eu s'au de acord cu amendamentul dlui Teleszky și revoc pe al men.

Președintele pune la vot amendamentul deputatului Teleszky, afară de alinea ultimă, a cărei eliminare a propus-o Bokross.

Se primesc amendamentul lui Teleszky.

Se pune la vot alinea ultimă, carea nu se primesc.

(A urma).

Date statistice.

Din bună voință unui d. binevoitor stăruim în pozițiune de a împărtași dintr-o epistolă a dlui Slavici următoarele pasaje interesante:

... De câteva săptămâni lucrez mereu, ca să mă lămuresc asupra răspândirii Românilor și asupra populației române în genere. Intre altele, am luat listele parohiilor din diecesele române și am notat pe charta cea mare a lui Sceda toate comunele în care se află creștini de două confesii naționale. Aflu acum sus, totema la nordul Transilvaniei, pe valea Murășului, pe la Toplița română, un întreg șir de sate cu numiri românești, care au ramas nenotate. Sunt următoarele comune: Ostrova, Fălpe, Galocrás, Ploptiși, Platoniesci, Moglăniesci, Lungani, Zencani, Vugani, Zancani, Chelemeniel, Ciobotani, Zabrac, Góde, Mesterhaza, Ucciani, Ilva, Neagra, Sucho-cani, Palota, Andreniasa, Bațoșnia, Iod, Borzia, Déda, Cuieșdi, Galonya, Füleháza*) și trei „stăne” la munte. Toate aceste sate se află înșirate pe Murăș, între Gyergyo și Bistrița. Despre Gyergyo

diecesa Blajului se termină la Salomás, Bélbor și Oláh Toplitz, toate trei sate, în care se vorbește românește.

Despre Bistrița diecesa Gherlei se termină la Rușii de munte și Morăreni, unde deasemenea se vorbește românește. Diecesa Sibiuului, nu are aici creștini decât în Toplița dacă am notat bine. Numirile dealurilor, ale văilor și ale țărilor sunt românești. În anul trecut, petrecând la Borszéc, am vorbit cu Toplițeni, cari îmi spuneau, că de la Toplița înainte sunt tot Români până la Bistrița. Trebuie deci să presupun, că satele înșirate mai sus sunt românești; cu toate acestea nu le aflui nici în diecesa Sibiuului, nici în a Blajului, nici în a Gherlei. Te rog deci să mi spui, dacă știi ceva despre Români din aceste sate și anume, dacă diecesa Sibiuului nu are cum va creștini prin ele. Te rog dar încă odată, să mi spui ce scii.

Te va interesa fără îndoială, dacă îți voi face împărtașire despre unele din constatările statistice, pe care le am făcut.

În timp de 30 ani Români s'au sporit, însă nu cu mai mult decât 0.55% pe an, fiindcă au fost perioade în care au scăzut, ca dela 1871—1875. Noi avem mai puține femei decât bărbați, dar dela 20 până la 40 ani avem mai multe decât maghiarii d. e. Keleti nu are dreptate, când dice că Români scad și afară de aceasta arată numărul Românilor aproape 300,000 mai mic de cum este.

Despre aceasta te vei încredința din următorul calcul comparativ.

„Kelet” arată, că după numărătorea dela 1870 au fost:

Ani:	În Ungaria.	În Ardeal.	Comparativ.	Diferența.
0—1	bărbați . . . 225,532 femei . . . 225,880	33,827 34,248	= 178,883 = 181,110	= - 46,649 = - 44,770
1—2	bărbați . . . 166,087 femei . . . 168,233	30,216 31,053	= 159,788 = 164,214	= - 6,299 = - 4,019
3—5	bărbați . . . 428,220 femei . . . 437,189	79,719 80,841	= 421,570 = 427,403	= - 6,650 = - 9,786
6—10	bărbați . . . 639,690 femei . . . 650,452	121,000 121,439	= 639,872 = 642,194	= + 182 = - 8,258
11—15	bărbați . . . 606,694 femei . . . 617,276	110,613 109,066	= 584,943 = 576,763	= - 21,751 = - 40,513
16—20	bărbați . . . 495,597 femei . . . 582,277	94,795 102,791	= 501,295 = 543,579	= + 5,698 = - 38,698
20—30	bărbați . . . 855,598 femei . . . 945,547	164,143 178,900	= 868,021 = 946,059	= + 12,423 = + 508
31—40	bărbați . . . 787,198 femei . . . 708,357	148,255 145,649	= 784,002 = 770,221	= - 3,196 = + 1,864
41—50	bărbați . . . 601,553 femei . . . 572,066	117,747 113,155	= 622,670 = 598,386	= + 21,117 = + 26,320
50—sus	bărbați . . . 693,293 femei . . . 650,884	150,830 134,040	= 797,619 = 708,850	= + 104,326 = + 57,966
	bărbați . . . 5,499,462 femei . . . 5,618,161	1,051,145 1,051,182	= 5,558,663 = 5,558,779	
Total	11,117,623	2,102,321	= 11,117,442	

Dacă vom să ne lămurim asupra relației între cifrele privitoare la Ardeal și cele privitoare la țara Ungurească, ne întrebăm: dacă populația Ardealului ar fi tot atât de mare ca a țării Ungurești, cum s'ar împărți ea pe vârste? Ca să aflăm răspunsul n'avem decât să ne dăm seamă, că populația țării ungurești e de 5.2882 ori mai mare decât a Ardealului și să înmulțim în care țifra din coloana privitoare la Ardeal. Așa dobândim coloana comparativă, în care trecerea cu vederea decimalului al 5-lea a produs o mică diferență deabia 179.

Precum se vede din acest calcul în țara ungurească sunt cu 91,419 mai mulți copii până la un an decât în Ardeal; dar în Ardeal sunt cu 162,292 mai mulți oameni peste 50 ani. Adecă în Ungaria trăiesc mulți? Nu! se nasc numai mulți, ca să petreacă o viață efemeră. În Ardeal se nasc puțini, dar trăiesc mulți.

Din 91,419 copii, ce erau în anul întâiu, nu rămân până la capetul anului al doilea decât 10,318. Deci numai decât în anul întâiu mor foarte mulți și rămânând foarte multe mame fără copii, în anul următor ele pot nasce alți copii. Așa cauza născerilor

multe din țara ungurească e înainte de toate mortalitatea mare a copiilor. Adoua e covârșirea femeilor. Ce e drept, dela 20 până 40 ani sunt în Ardeal mai multe femei decât în Ungaria; însă femeile pot să nască și nasc chiar dela 16 în sus, eară dela 16—20 în țara ung. sunt cu 38,698 mai multe femei decât în Ungaria. Konek arată că între 135,011 femei, ce s'au maritat în anul 1876—45,748, adică 33, 89% erau mai tinere de 20 ani. Afară de aceasta, mulțimea copiilor neglijinți din țara ungurească sunt născuți mai ales din mame tinere. Astfel mortalitatea excesivă a copiilor și covârșirea bolnăvicioasă a femeilor face ca în țara ung. să se producă o mulțime copii, care întrețin mereu țifra totală a populației, fiindcă în proporția, în care se nasc și mor, în aceeași proporție lasă loc gol pentru alții. Mie mi se pare această mișcare a populației ca munca omului ce varsă mereu apă în ciur. Ardenii varsă în sită și așa, cu toate că varsă mai puțină, sporul se vede dela 20 ani în sus. Ba deja dela 5—10 ani în Ardeal sunt mai mulți băieți decât în țara ungurească.

Și se nu-mi iai vorbele drept glumă.

În țara ung. prevalează elementul pueril, eară în Ardeal cel viril și cel senil. Aceasta nu poate să fie indiferent pentru caracterul populației. Ungurii sunt mai copilăroși, eară Ardenii mai așezăți. Aceasta nu numai pentru că în o parte sunt mulți copii, eară în cea laltă mulți oameni maturi ci mai ales pentru că atmosfera, în care crește copilul ardelean e mai virilă și mai senilă totodată. Pentru aceea trebuie să fim îngăduitori cu resfățările Ungurilor ești din mijlocul societății lor puerile.

Interesant o să mai vezi și mortalitatea excesivă a femeilor din Țara ung. de la 10 până la 20 ani. În timpul acesta sunt în Ț. ung. cu 79,211 mai multe femei decât în Ardeal; cu toate acestea de la 20—30 sunt mai multe în Ardeal. Mare e mortalitatea dela 16—20 ceea ce dovedește, că în acest timp femeile sunt mai puțin crutate decât în Ardeal.

Voi încheia pin o considerație generală.

Valoarea statistică și mai ales valoarea politică a nașterii nu o putem măsura decât după gradul, în care ea sporește puterile unei națiuni în lupta pentru existență. Sufletul, politicește, nu are valoare decât începând de la vârsta, în care poate să iee parte prin muncă trupească ori sufletească la lupta pentru existență. Copii nu sunt decât materialul, din care poate să iese oameni. Cât pentru bărbați, de la 15 ani în sus, sunt în Ardeal relativ mai mulți decât în Ungaria, eară cât pentru femei numai de la 15—20 sunt mai multe în Ung. ceea ce e bine pentru Ardeal, fiindcă mai ales aceste femei produc în Ț. Ung. mulțimea de copii, care se chesec cu cheltuieli mai mari ori mai mici și apoi mor mai înainte de a fi ajuns vârsta, în care pot să aducă societății drept resplăță, vre-un folos. Într'un cuvânt în Ardeal e o societate mai capabilă de a susține lupta pentru existență, fiindcă are relativ mai mulți oameni făcuți gata, care nu numai consumă ci produc, și care pot să se aperi ei înșiși.

Dar sunt relativ mulți beștrani în Ardeal, bătrani, care trebuie să fie și slăbănogi, cari nu mai produc și nu se pot apăra. Da, înse acești beștrani sunt elementul moderator, care ne dau o resplăță bogată în fireasca-le chibșuro și înțelepciune și care apără totodată și bunele moravuri ale societății: ei sunt partea cu de sevirsire etică și mai presus de toate prețioasă a societății. Fie-care beștran mănăncă, dacă n' are place, bucata de pâine a unui copil și așa fiindcă avem mai mulți beștrani, trebuie să ne mărginim la mai puțini copii. Așa trebuie să fie: sporul trebuie să fie legat de sporul bucaților de pâine.

Cred că e de priosor să îți mai înșir motivele, în vîrțutea cărora eu susțin, că relațiile favorabile în împărțirea populației din Ardeal resultă mai mult din naționalitatea maioritarității populației din Ardeal decât din natura locului și a stadiului de dezvoltare. După arătările lui Keleti în toate comitetele cu maioritatea română cifra născerilor e mică; ea numai în comitatelore prea amestecate cu Maghiarii creșce așa, că în com. Cluj. o nascere ca-le la 24 suflete, în Selagiu la 23, eară în Hunedoara, Făgăraș, Sibiu la 27,29. În Udvarhely însă sunt mai multe nasceri, 1—la 22, în Csik 1—21, eară în Hâromszék 1—la 23, fiindcă ei sunt mai mulți Români (20%). Și tot după arătările lui Keleti la noi mor mai puțini eară la maghiarii mai mulți. El însă dice, că mor mulți, fiindcă se nasc mulți, în vreme ce eu susțin, că se pot nasce mulți după ce mor mereu alții de la lasă loc. În toate populațiile e tendența de a umple golurile r-mase: unele umplu aceste goluri, ca noi, cu odrasle trainice, eară

altele ca Maghiarii, cu stirpitori, care se perd până la 15—20 de ani.

Și fiindcă așa este, Keleti chiar cu bună credință, însă în vîrțutea unei prea vîdite dose de ignoranță, trebuia să scadă prin calculul seu cifra totală a Românilor. El a luat drept basă a calculului copii obligați a umbra la școală. Precum vezi însă, Ungurii au dela 6—10 și mai ales de la 10—15 cu mult mai multe suflete decât noi: așa ne a scădut pe noi și i-a sporit pe dînșii. Am făcut acest calcul pentru vre-o 30 grupe și pretutindenea am dobândit același rezultat Keleti află în țările de sub coroana sf. Stefan vr'o 2,450,000 Români, Ficker 2,650,000, eară eu am constatat, 2,640,000 ceea ce corespunde cu rezultatele ce am dobândit și pe basa calculelor făcute pe baza cifrei copiilor obligați la școală.

Ți am scris această lungă scrisoare mai ales pentru că cetisem o dare de seamă în „Telegraful Român”, din care străbătea foarte multă nedumerire asupra mișcării populației române din Ardeal. În adevăr în cățiva ani ea a scădut, dar atunci a fost scădere în toată Ungaria, căci erau o mulțime de epidemii. Era însă lipsă de bună credință din partea stațisticilor maghiari de a lua drept basă cățiva ani isoiați și mai ales pe a-cestia căci doi trei ani chiar normali să fie, nu dovedesc nimic. Precum vezi, populația din Ungaria se poate spori, dar sporul e în fete și copii. În Ardeal însă sporul e mic dar spor în material bun.

Varietați.

* (Denumiri). Ioan Manu preot în diecesa gr. or. transilvană este denumit capelan militar de cl. 2 în rezervă; asemenea preotul Danil Chirilă din aceeași diecesa. Mai de parte sunt denumiți capelani militari de cl. 2 în rezervă preoții gr.-cat. Ariton Migea din diecesa Blajului, Dr. Basile Lucaci din diecesa Gherlei.

* (Postal). În 16 Iulie n. se deschide la Cugir, în comitatul Hunedoarei, oficiu nou postal, care va comunica de patru ori pe săptămână cu stațiunea Vinerei (Alkenyér).

De cercul acesta se ține: Vinerea, Cugirul, Pischițul, Vaideii. La oficiul acestei stațiuni, dela diina sus arătată, se primesc și expediază epistole și pachete, se trimit lucruri de preț pe lângă ramburse (utánvétel, Nachname) până la 200 fl. în țeară și până la 75 fl. afară din țeară (Germania, Helgoland, Elveția); apoi se manipulează cu asigurațiuni postale până la 100 fl. Pentru Austro-Ungaria, Germania, Helgoland, Francia, Algeria, Luxemburg, Italia, Elveția, Belgiu, Olanda și America de Nord s'a încredut primirea și împărțirea de sune, pe lângă și după asigurațiuni postale, până la 200 fl. — Asijderea la 16 Iulie n. se deschide stațiune nouă de postă în Păuca, comitatul Albei inferioare, care comunică de patru ori pe săptămână cu Blajul. De cercul acestei stațiuni se ține: Bucerdea, Beșinăul, Dostatul, Brosceni, Ohaba, Bogatul, Armenii, Păuca, Presuca, Tăul și Roșia. Comunaținea în lantru și în afară în toate direcțiunile este și în afară la stațiunea aceasta în tocmă ca la stațiunea din Cugir.

* (Avis) în treaba stipendior din fundațiunea lui Gojdu. Fiindcă reprezentanța fundațiunii lui Gojdu, e convocată la ședința generală ordinară deja pe 22. Aug. 1880 cal. nou; de aceea, terminal, publicat cu hărthia noastră din 11. Iunie a. c. Nr. 89 pentru Concursurile și justificările la stipendiele lui Gojdu pe 25. Aug. a. c. se fermuresce pe 20. Aug. 1880 c. n. Budapesta, 11 Iuli 1880.

Comitetul adm. al reprezentanței fundațiunii lui Gojdu.

(Convenire împărătească). După cum ne spune „Deutsche Ztg.“ de Luni, Maiestatea Sa împăratul pe la sfârșitul acestei luni va conveni în Gastein cu împăratul Germaniei Wilhelm.

(Oprirea teatrului). Jurnalul „Tageblatt“ din Sibiu ne spune că are informație din isvor sigur, că ministrul reg. ung. de interne a respins cererea directorului teatral Frideric Dorn, prin carea se roagă de concesiune, a pute a reprezentații teatrale germane în Brașov. Asemenea i s'a intrețis darea reprezentațiilor germane în teatrul din Sibiu.

(Biroul postal cel mai elegant) nu poate fi niciări de cât în satul Foen, comitatul Teișoara în Ungaria. Proprietarul moșiei, repositul d. Andreiu de Mocsonyi (cunoscutul Român) a solicitat un birou postal în numitul sat dar fiindcă comunicația în partea locului era prea mică. Statal l'a refuzat sub cuvânt, că n'ar scoate cheltuiala. Atunci d. Mocsonyi a declarat, că se face singur măestru postal, ceea ce s'a și realizat; ear soția sa depunând esamenul legiuit s'a făcut expeditoare. Nobila doamnă și-a împinit spontan și cu o adevărată pasiune serviciul, și în scurt timp era cunoscut până în cea mai mare depărtare, că biroul postal de la Foen este cel mai exact în operațiunile sale, cu toată eleganța pe care o întemînă cine-va acolo. Ast-fel de exemplu, călimările și sfenicile erau de argint, mobilele toate de mohon etc.

Murind d. de Mocsonyi trebuia un alt măestru postal și pentru a nu întem-pina earăși greutăți, doamna de Mocsonyi și-a decis a lua d-ci locul repositului soț. Acum câte va dăle această frumoasă damă a primit decretul de numire, și cine are afacere cu biroul postal dela Foen, are plăcerea, de a se pune în relație cu o doamnă elegantă a lumii mari, care face totul singură, care este atât de politicoasă, atât de amabilă și bună, în cât toți maestrii postali din toată Ungaria ar pute lua esem-plu de la dănsa.

(Steagul unguresc) fu numit „trență“ de vice-colonelul Seemann. Acesta adevăci în 4 Octomvre n. 1879, când s'a serbat ziua numelui a Maiestății sale în Erlau vădend între celelalte steaguri naționale și steagul unguresc, cu cuvintele: „Jos cu riza această!“ a pronunciat să se de-părteze dintre celelalte steaguri, aceea ce s'a și făcut. Pentru aceasta vătămăre „P. N.“ cere satisfacție dela împăratul, dela regimul unguresc etc. etc.

(Nord und Süd) și după dănsul „La Revista internazionale Europea“ (16 Iuliu) vorbesc în termi-nii cei mai logioși de cele două opere subscrise Carmen Sylva de A. S. R. D-na Românilor: Hammerstein în caro augusta poetă cântă un episod din luptele lui Enric IV împă-ratoarele Germaniei și fiul său, și Sappho e cântată cu o inimă inspi-rată. Vieța nemuritoare îi face a in-suleși Lesbos era odinioară cântată cu exclamațiunile și simțiciunea de oca-siune ale versificatorilor; principesa Elisabeta ne arată cu totul altfel și într'un mod foarte reușit pe gândito-are și ardinta Sappho.

Germania cunoscea și admira ca și noi scrierile pline de poesie ale bunei noastre Doamne; ađi în patria musicei și a poesiei, în orașul lui Michel-Angeloși Laurențiu Magnificul, A. S. R. Doamna Românilor e privită *come poetessa di vaglia.* „B. P.“

(Unde o Pausz?) Aceasta—după informațiunile jurnalului din Sibiu „Siebenbürgich d. Tageblatt“ — trăs-ce lumea albă în Constantinople, unde convine în deosebi cu Szechenyi Pașa fiul maghiarului celui mare, Szechenyi, și cu Drigalski-Pașa.

(Trecerea Turcoaicelor) la creștinism sporesce — după o scire din Trapezund — pe d-i ce merge. De curând au trecut deodată 14 femei turcesci la creștinism și au primit dela episcopul din comuna Wan 40 f. fio-care și vor primi acestea sume și pe viitor când va ține scumpetea cea mare.

(Serbare religioasă mohamatană). Una din serbările religioase, care se celebrează în fie-care vară de credincioșii Islamului s'a ținut zilele aceste cu mare pompă la Constantinople. Este serbarea comemorativă a scorbirii Coranului trâm-is din cer profetului Mohamet prin mijlocirea arhanghelului Gavril. Cea mai mare parte din monumente, palate, case particulare și mai toate minera-tele moscheelor din Stambul erau stră-lucite luminate. Palatul imperial dela Dolma-Bace era luminat în lutru de sutimi de candelă multicolore. În sa-lonul cel mare de primire, șeșea Sul-tanul, incongiurat de toți prinții ca-sei sale și de ministrii în uniformă, decorați cu insemnele lor. Șeicul Dielal efendî, venerat la Constantinople din cauza sănțeniei și vârstei sale înaintate, a ținut o predică, față cu Sultanul Abdul-Hamid. El a a-mințit originea serbării apoi a cetit versete din Coran.

După rugăciuni, padișahul și toți asistenții au strins mâna bătrânului șeic.

(Tunul revolvăr Krupp). S'a publicat informațiunile în priv-nița construcțiunii noului tun-revol-ver fabricat la usina Krupp. Acest in-strument de rebel are 4 tunuri ce au 669 milimetre lungime și 25 milime-tre calibru. Tunul are 12 ghinturi, greu-tatea sa este de 163 chil., a proiecti-lului este de 235 gram, și a în-cărcăturii de 50 greutatea totală a cartușului e de 355 grame. Mișcând orizontal pârghia în direcțiunea părții anterioare se întorc tunurile în giurul osiei lor comune. Nu se scie încă în mod sigur câte lovituri se pot trage pe minut.

Fabrica de arme de la Witten construesc în același timp o mitra-ilesă cu 4 tunuri pentru marină. A-ceastă mitraliesă figurează în acest moment la expozițiunea de la Düsel-dorff. Se dăce că ea se poate întoarce în toate sensurile, și rădicarea se poate schimba rapid și considerabil. Magasi-nul cu proiectile conține 40 cartușe, greutatea proiectilului este de 250 grame, a încărcăturii este de 70 grame.

Bursa de Viena și Pesta
din 13 Iulie 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	109.70	109.70
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientat ung. . .	—	83.50
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung. . .	100. —	101.88
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung. . .	87. —	88. —
Împrumutul drumurilor de fer ung. . .	126. —	126.50
Obligațiuni ung. de rescumpăra-res pământului	94.50	95. —
Obligațiuni ung. cu clausulă de scorbire	—	94.25
Obligațiuni urbariale temeciane . . .	94. —	93.25
Obligațiuni urbar. temeș. cu clausulă de scorbire	—	93.25
Obligațiuni urbariale transilvane . . .	93.50	94. —
Obligațiuni urbariale croato-slavo-nice	95. —	—
Obligațiuni ung. de rescumpăra-rea dețimii de vin	93.75	93.50
Datorie de stat austriacă în hârtie . . .	72.00	72.50
Datorie de stat în argint	73.45	73.50
Renta de aur austriacă	88.15	87.80
Sorți de stat dela 1860	133. —	134. —
Acțiuni de bancă austro-ung.	829. —	820. —
Acțiuni de bancă de credit ung.	279.50	280.10
Acțiuni de credit austr.	264. —	264. —
Sorți unguresci cu premii	—	114.75
Argint	—	—
Galbia	5.65	5.54
Napoleon	9.35 1/2	9.25
1000 onare nemțeci	57.80	57.75
London (pe polița de trei luni) . . .	117.80	117.90

Economic.

Făgăraș, 9 Iulie n. Pro. hectolitru Grâu fl. 8.50-9.; grâu scăcăr fl. 7-8.; scăcăr fl. 5.10-6.; orđ —, ovės d. 3.80-3.90; cencu-ruz fl. 4.80-5.50; mălaiu fl. —; Sămânța de cănepă fl. —; mazere fl. —; liute fl.

—; fasole fl. 6.—, cartofi (vechi) cu fl. —, 4.—; (noi) per litră — cr. pro 100 chilo: Slănină fl. 70-80; sėu brut fl. 40-42; sėu de luminări fl. 56—; unsoare fl. —50—; cănepă fl. 32—; sēmēnța de in fl. —; săpun fl. —; fēnfl. —; spirit pro grad cr. pro chilo: carne de viță 40-42 cr. carne de vițel —36— cr; carne de porc 44— cr. carne de miel 32 cr.; ouă — de — cr. Tergul fu bine cercetat. Ovėsut s'a cumpărat taro de speculanți.

Budapesta, 10 Iulie n. În săptămăna trecută temperatura a fost foarte caldă; pe d-i ce merge gradurile căldurei s'a urcat așa încât putem dăce, că ne aflăm în luna lui Cuptorin. Căldura însă după ploile de mai înainte a ajutat mult la toate fructele. Cu-erazele se desvaltă în continu, a început a lua preste tot locul, încât acumă deja se află de vëndare în piațe tului de fert și fript. Cartofii sânt mari, desvaltoți foarte bine și înaintază în fugă putem dăce spre copt. Orzul și scăcările sânt pretutindena pe aici secerate și duse de pe câmp. Gră-nele acum încep a se seceră. Spicele la toate sânt pline, grăuntele mari, coapte și grele. Paiele bine desvoltate, cu un cuvânt recolta tuturor spicoaselor este foarte mulțămitoare, cu atât mai mult, cu cât în acest an arareori se află în ele tăciune, apoi nu sânt nici pălite ca în alți ani. Rapoartele din toate părțile sânt fav-rabile și îmbuc-urătoare. Aceste împrejiurări au cășunat scăderea prețurilor tuturor fructelor, cu de-osebire a spicoaselor. Negoațele cerealelor preste tot au cam dat îndrēpt. Cuanțiți mici și numai de calități prime au avut trecere în săptămăna trecută se înțeleg cu prețuri mai efine ca până acum. Așa s'a vëndut în deosebi:

Grăul la 60,000 m. m. cu fl. 9-10; scăcara cu fl. 9-9.50; orzul nă trecut de loc; ovėsul debia cu fl. 5-5.60; cencu-ruzul la vre o 5000 m. m. cu fl. 5-5.75; făina de astădată a trecut mai bine, fiind multă trasportată în Britania.

Păștăjoasele au trecut numai pen-tru consumul intern, în țări externe nu s'a trasportat absolut nimic. Prețurile lor de astădată au fost următoarele: linte a fl. 10; mazărea cu fl. 14-16 fasolea fl. 9-10; mălaiu fl. 7-8; sēmēnța de cănepă fl. 8-8.50; sēmēnța de in fl. 13 (toate per 100 chilograme): lăunile s'au vëndut cu fl. 2-2.65 per chilogram. Porcii în numer total de 72,820, au tot mai efine ca de altă dată. Din Ungaria de jos s'au aflat în tērg 4290, din România 360 și din Ardeal la vre-o 250 capete; unsoarea de porc s'a vëndut cu fl. 57; slăniua cu fl. 58; scul cu fl. 42-43.50; spiritul *en gros* cu fl. 33.75; *en detail* cu cu fl. 34.75 per 10,000 litre %.

Peile de bou cu fl. 110-112; de vacă cu fl. 105-108; de vițel cu fl. 60-68; de capră cu fl. 120; de miel ca și mai înainte, toate însă per 102 dărahe; de cal fl. 8.50-10.50 părăchea.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitațiuni: în 2 August și 3 Sept. imob. soției lui Frideric Victor născută Rosa Klärmann în Alba-Iulia (trib.); în 27 Iulie imob. lui Bogdan Todoroff în Cluj (trib.); în 2 August și 2 Septemvrie imob. lui Ioan Sepsi în Bogata (trib. Turda); în 31 Iulie și 31 August inob. lui Mihail Gitz în Jecer (judec. cerc. Șom-cuta-mare); în 2 August și 1 Septemvrie imob. lui Martin Hoprich (fir) în Dred-at (judec. cerc. Teaca); în 21 Iulie imob. Sarei Schuster în Beșa (judec. cerc. Sighișoara); în 31 Iulie imob. lui Pavel Bartus în Baia (trib.); în 4 Aug. imob. lui Teodor Moldovan sen. în Pantinoasa (trib. Dej); în 3 August și 4 Septemvrie imob. soției lui Stefan Bell în Rode (trib. Ibașfalău); în 22 Iulie imob. Ienei Bo-iana în Brașov (trib.); în 37 Iulie și 27 August imob. lui George Henrich în Amnaș; în 27 Iulie și 27 August imob. Carolinei Göllner în Sibiu (trib.); în 11 August și 14 Septemvrie imob. minore-nilor Ileana și Constantin Bariț în Turda (trib.); în 16 Septemvrie și 16 Octomvre imob. lui Stefan Boros în Sarvar (trib. Dej); în 1 Septemvrie și 1 Octomvre imob. soției lui George Szados în Siona (trib. Cluj); în 2 August imob. lui Carol Mor-scher în Buia (judec. cerc. Mediaș); în 30 Iulie imob. lui Nicolau Berzenczey în Cluj; în 26 Iulie imobilele lui Zeldă Hersch în Preluț (trib. Dej).

În magazinul de mărfuri coloniale, a d nului **Ioan Dușoiu, Brașov** este un loc vacant pentru un **ucenic**, care se fi absolut cel puțin două clase reale, sau gimnasiale. Pentru condițiune se a adresa la menționata firmă. [44] 2-2

[45] **Se primesc** 1-3
un tinēr bine crescut, cu cel mai pușin patru clase elementare, ca **învēțacel de neguțătorie** la **Antonie Bechnitz** în Sibiu.

Mașine de imblătit
construite după esperiențele cele mai noue
pentru brațe și cu vârtej, cu și fără scaturătoriu de paie, de mărimi și sisteme felurite.

Ciur de vëndurat de sortat
de 3 mărimi, premiat cu premiul dintăiu la mai multe expozițiuni.

Mașine pentru cositul cerealelor (bucatelor).
Coase cu greblă pentru cositul cerealelor, precum și tot felul de mașine și unelte agricole se află cu prețurile cele mai efine, pe lângă garanție, la

Andreiu Rieger
Fabrică și deposit de mașine și unelte agricole
Sibiu. [43] 4-6

☛ Obiecte necorespunțătoare se primesc în schimb ☛
Reparatur de locomobile, mori de vapor, mașine de imblătit etc. se fac în modul cel mai prompt și mai efine.